

Of je dit verschijnsel het 'Wilders-effect' mag noemen, is niet duidelijk. Maar ook tuchtrechters worden vaker gewraakt. De KNB vreest misbruik van het rechtsmiddel door notarissen en kandidaat-notarissen.

TEKST Lex van Almelo | BEELD Roel Ottow

'Het strafproces tegen Geert Wilders heeft de rechtsfiguur "wraking" op de kaart gezet,' schrijft hoogleraar Rechtspleging Eddy Bauw in het maartnummer van *Ars Aequi*. 'In de periode 2005-2009 is het aantal uitspraken van wrakingskamers toegenomen van 153 naar 288 gevallen, dat is een stijging van 88 procent.' De aantallen toegevoerde wrakingsverzoeken (in 2009: vijftien bij rechtbanken en nul bij de hoven) zijn echter gering. Wanneer je die cijfers combineert, lijkt je daaruit te kunnen afleiden dat 'steeds vaker oneigenlijk of in ieder geval naar het oordeel van de wrakingskamer ongegronde wrakingsverzoeken worden gedaan', schrijft Bauw. Volgens hem past de toename in 'de trend dat scherper naar het optreden van de rechters wordt gekeken'.

'SCHULD VAN WILDERS'

Die trend ziet de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB) nu ook in de notariële tuchtrechtspraak. Directiesecretaris Willem Geselschap van de KNB heeft sinds najaar 2010 in acht zaken geconstateerd dat een wrakingsverzoek is ingediend. Geselschap: 'Ik noem het schertsend de schuld van Wilders. Sinds de wraking in de strafzaak tegen Wilders is het aantal wrakingsverzoeken aan kamers van toezicht toegenomen.'

De verzoeken zijn volgens Geselschap niet ingegeven door de indruk dat de rechter zijn mening al klaar heeft door een bepaalde uitspraak. 'De reden is bijvoorbeeld dat de notaris niet een dag voor de zitting nog stukken aan het dossier kan toevoegen. Dat is gewoon een kwestie van goede procesorde. Door het wrakingsverzoek moet een wrakingskamer het verzoek gaan beoordelen. Dat kost niet alleen tijd en geld. Na de beslissing over het wrakingsverzoek wordt de zaak ook terug-

verwezen naar de oude kamer of eventueel doorverwezen naar een andere kamer van toezicht. Dan wordt er een nieuwe datum voor de zitting gepland en kan de notaris de stukken alsnog indienen.'

TWEE KEER WRAKEN

De zaak waarop Geselschap doelt gaat over een inmiddels oud-notaris die een negatieve bewaarspositie had. De KNB en het BFT diene tegen deze oud-notaris allebei een klacht in bij de kamer van toezicht. De oud-notaris wraakt dan de hele kamer. Hij was een week weggevoerd en had de oproep voor de zitting pas een dag tevoren gezien. Daardoor had hij de zaak niet kunnen voorbereiden. De kamer had hem van tevoren moeten waarschuwen dat hij op korte termijn kon worden opgeroepen. De wrakingskamer van de kamer van toezicht wijst het verzoek af. Er zijn namelijk geen feiten en omstandigheden die tot het oordeel kunnen leiden dat de leden van de kamer vooringenomen zijn of dat de vrees daarvoor objectief gerechtvaardigd is.

‘Juist wanneer notarissen bij klachten van consumenten wraken, doet dit het beeld van het notariaat bij het publiek geen goed’

Als de kamer van toezicht vervolgens de klacht tegen de oud-notaris mondeling wil behandelen, gaat het weer mis. Vlak voor de zitting vraagt de oud-notaris om uitstel omdat bepaalde bijlagen bij zijn verweerschrift ontbreken. De plaatsvervangend voorzitter van de kamer zegt dat hij op de zitting zal kijken of het daardoor nodig is een nieuwe zitting te plannen. Maar dat wacht de oud-notaris niet af. De avond voor de zitting vraakt hij de kamer opnieuw, omdat die partijdig zou zijn. De kamer is namelijk het overleg met hem uit de weg gegaan. Het Gerechtshof Amsterdam wijst dezelfde wrakingskamer aan om het verzoek te behandelen. De kamer heeft het verzoek op 19 april niet-ontvankelijk verklaard.

WRAKING VOORKOMEN

De Zutphense zaak staat niet op zichzelf. Afgelopen najaar krijgt ook de kamer van toezicht in Assen een wrakingsverzoek aan de broek. Een consument vindt dat een kandidaat-notaris zich partijdig heeft opgesteld bij de afwikkeling van een nalatenschap en dient een klacht in. Bij de afwikkeling van de nalatenschap is indirect een notaris betrokken, die plaatsvervangend lid is van de kamer van toezicht in Assen. Om die reden laat de kamer hem juist niet over deze klacht oordelen. Hoewel de aangeklaagde kandidaat-notaris dit weet, vraakt hij alle leden van de kamer van toezicht, inclusief de secretaris. Die kunnen door betrokkenheid van de plaatsvervanger niet onbevooroordeeld zijn, zo meent de kandidaat-notaris. Het Gerechtshof Amsterdam heeft de kamer van toezicht in Zwolle het verzoek laten behandelen. De Zwolse kamer heeft het verzoek afgewezen, waarna de Assense kamer de klacht heeft afgehandeld.

De kamer van toezicht in Rotterdam heeft drie keer meegemaakt dat een klager de kamer heeft gewraakt. De klagers waren consumenten, niet de KNB of het BFT. De verzoeken zijn afgewezen en de klachten zijn in hoger beroep niet-ontvankelijk verklaard. De wrakingsverzoeken in Rotterdam dateren van vóór Wilders. De kamer van toezicht in Utrecht heeft een wraking voorkomen door zelf aan het Gerechtshof Amsterdam te vragen of een andere kamer de zaak tegen een bepaalde notaris kon behandelen. Alle leden van de kamer hadden zich al eens eerder uitgesproken ‘over de materie waarover het onderzoek naar de betreffende notaris handelde’, zegt Paul van Dalen van de Utrechtse rechtbank. De kamer van toezicht Amsterdam zal deze zaak behandelen.

TREND OF NIET?

Zoeken op ‘wraking’ op tuchtrecht.nl maakt niet duidelijk of de notariële tuchtrechter inderdaad meer wordt gewraakt of niet. We vonden vier zaken: één recente (LJN YCo436) en drie oudere (YCo044, YCo241 en YCo244) waarin het steeds cliënten zijn die een wrakingsverzoek hebben ingediend. Directeur Folkert Winkel van het BFT vindt de ontwikkelingen niet verontrustend. ‘Het komt wel voor dat een notaris, zeker wanneer hij al eerder door een bepaalde kamer beoordeeld is in een eerdere kwestie, een kamer vraakt om vervolgens door een andere kamer te worden beoordeeld. Ik zie eigenlijk geen trend die vergelijkbaar is met die in het strafrecht. De onafhankelijke tuchtrechtspraak wordt door de invoering van de nieuwe Wna juist bevorderd, omdat toezicht en tuchtrecht nadrukkelijk uit elkaar zijn gehaald.’ Om te voorkomen dat notarissen of kandidaat-notarissen de kamer wraken om alsnog

stukken aan het dossier te kunnen toevoegen, raadt Winkel de kamers van toezicht aan uniforme procesvoorschriften op te stellen en kenbaar te maken.

MATROESJKA-EFFECT

Advocaat Willem Heemskerk treedt regelmatig voor de KNB op in tuchtzaken tegen notarissen. In die hoedanigheid heeft hij nog geen wrakingsverzoeken meegemaakt. In tuchtrechtprocedures tegen advocaten daarentegen wel. Zo is hij betrokken bij twee kwesties waarin twee advocaten herhaaldelijk de Raad van Discipline hebben gewraakt. Heemskerk: ‘Het gaat om advocaten die wrakingsverzoek op wrakingsverzoek stapelen. Niet alleen de Raad van Discipline wordt gewraakt, maar ook de wrakingskamer die vervolgens wordt samengesteld om over dat wrakingsverzoek te oordelen, et cetera. Een soort Matroesjka-effect, waarbij uit ieder poppetje weer een nieuw poppetje komt. De advocaten hebben vervolgens ook een kort geding aangespannen. De kortgedingrechter heeft de vorderingen echter afgewezen, omdat hij geen ruimte ziet voor interventie door de burgerlijke rechter. Het moet natuurlijk wel een keer ophouden.’

GEEN GOED

Willem Geselschap vindt het onwenselijk dat de wrakingstrend overslaat naar het notariaat: ‘In een aantal van de acht gevallen gaat het nog om klachten van de KNB en het BFT. Juist wanneer notarissen bij klachten van consumenten op dergelijke gronden wraken, doet dit het beeld van het notariaat bij het publiek geen goed. Daarom is het goed om dit probleem aan de orde te stellen en te zeggen dat wij het als beroepsgroep niet willen dat notarissen rechten misbruiken.’ ■